

## taalcultuur

**Leonie Cornips** (1960, Heerlen), bijzonder hoogleraar Taalcultuur in Limburg aan de Universiteit Maastricht, doet onderzoek naar de relatie tussen de gesproken talen en dialecten in Limburg en de identiteit die eraan ontleend wordt. Hier doet ze tweewekelijks persoonlijk verslag van haar zoektocht.

# Opschalen

In Den Haag heb ik pas een nieuw woord geleerd. Ik was met een handjevol wetenschappers uitgenodigd voor een *expertmeeting* over 'lokale/regionale identiteit' bij het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK). De reden voor het overleg was dat lokale identiteit een van de thema's is in de zogenaamde strategische kennisagenda van BZK in het kader van goed bestuur voor burgers. Deze kennisagenda heeft ook de participatiesamenleving tot thema uitgeroepen. Participatiesamenleving is net door 1.300 bezoekers van het Onze Taal-congres gekozen tot hét woord van 2013. Concurrerende woorden waren pietitie, socialbesitas, selfie en sletvrees.

In die *expertmeeting* viel in de eerste twee minuten het woord 'opschalen', dat daarna het twee uur durende overleg domineerde. Opschalen klinkt niet bijzonder bemoedigend, waarschijnlijk door al die associaties met andere werkwoorden waarin

het kleine woordje 'op' grote gevolgen voor de betekenis kan hebben, zoals in opzouten, opdonderen, oprotten, opruien en opschroeven.

Het werkwoord opschalen is in elk geval heel toepasselijk voor het gebouw van het ministerie waarin ik me bevond. Het is het grootste Rijkskantoor van Nederland, in oktober geopend door de koning, en bij aankomst moet je je hoofd flink in je nek leggen en een stukje door je knieën zakken om het gebouw te overzien. Zo'n stuk of tien beveiligingsmensen helpen je bij het binnenkomen verder om door het immense gebouw te laveren. Ik had mijn overleg op de 36ste verdieping (circa 140 meter hoog) en alleen al met de lift naar boven is een uitje. De kooi schommelde zachtjes, de wind leek om je oren te suizen en het uitzicht was adembenemend. Ik kan me voorstellen dat bestuurders die letterlijk met hun voeten in de wolken verkeren en met hun blik tot ver achter de horizon reiken, goed met opschalen uit de voeten kunnen.

Herindelingen hebben het aantal gemeentes in Nederland al drastisch opgeschaald; in Limburg van 104 naar 47 in de afgelopen 25 jaar. En nu is er het idee van minister Plasterk

om provincies op te schalen. Maar opschalingen veroorzaken commotie en protesten. Burgers beroepen zich op hun lokale identiteit omdat zij vrezen dat opschalen het eigen en unieke in hun dagelijkse omgeving ongedaan zal maken. En deze zienswijze brengt hevige emoties voort. Kijk maar hoe gepassioneerd en heftig menigeen reageert op eventuele wijzigingen in het vieren van het als uniek en eigen beleefd sinterklaasfeest.

Heb ik in dit overleg iets kunnen betekenen vanuit taalcultureel perspectief? Mijn mede-wetenschappers waren vooral rekenaars die een 'iden-

titeit' willen meten aan de hand van 'factoren' zoals de hoeveelheid subsidie uit Europa en het aantal scholen, schouwburgen en ziekenhuizen in een regio. Volgens hen staat of valt een 'positieve' identiteit ook met het succes waarin steden of regio's met een nieuw imago erin slagen toeristen en bedrijven te trekken.

Maar dit is van ondergeschikt belang. Natuurlijk is het belangrijk dat er dicht bij een zie-

kenhuis of winkelcentrum is, maar mensen identificeren zich niet automatisch met een regio vanwege goede voorzieningen. Voor de constructie van lokale identiteit zijn inzet en inspanning vereist. Mensen maken een fysieke ruimte tot een plek die voor hen betekenis heeft, waardevol en vertrouwd is, vergeleken met een plek elders. Vandaar dat wijzigingen in die ruimte emoties met zich meebrengen. Hoe identificatie met eigen dorp, stad of streek plaatsvindt, is vrij onvoorspelbaar en afhankelijk van hoe anderen dit interpreteren. Bovendien is de beleving van een lokale identiteit nooit voor iedereen dezelfde omdat elke gemeenschap uit wisselende subgroepen bestaat. Daarom zou het al mooi zijn als de overheid bij opschalen laat zien zich bewust te zijn van het bestaan van al die verschillende identiteiten. Misschien helpt dat om bij grootschalige bestuurlijke veranderingen al te heftige gevoelens en tegenreacties te voorkomen. En voor mijn mede-wetenschappers die zo graag willen rekenen: de verbondenheid die mensen onderling creëren, beleven en waarderen is uitermate grillig, nauwelijks te meten, in factoren te vangen of in euro's uit te drukken.

## TAALCULTUUR



**LEONIE CORNIPS**  
l.cornips@mgl.nl